

Leksykologia i leksykografia

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Lingwistyka stosowana Specjalność Lingwistyka stosowana specjalność lingwistyka komputerowa Jednostka organizacyjna Wydział Neofilologii Poziom studiów studia pierwszego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2025/26 Kod zajęć 09LSTLKOS.12K.02231.25 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe
Koordynator zajęć	Karolina Kaczmarek	
Prowadzący zajęcia	Karolina Kaczmarek	
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Konwersatorium: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 3

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Celem zajęć jest przekazanie wiedzy na temat podstawowych zagadnień teoretycznych i praktycznych dotyczących leksykalnych aspektów języka naturalnego: jednostek leksykalnych, ich analizy i sposobów prezentowania w pracach leksykograficznych.

Wymagania wstępne

Podstawowa wiedza z zakresu językoznawstwa: Osiągnięcie efektów kształcenia dla przedmiotu Wstęp do językoznawstwa na specjalności Lingwistyka komputerowa.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna podstawowe poddziedziny językoznawstwa dotyczące leksykalnych aspektów języka.	LST_K1_W05	Kolokwium pisemne
W2	ma podstawową wiedzę na temat jednostek leksykalnych.	LST_K1_W05	Kolokwium pisemne
W3	ma podstawową wiedzę na temat semantyki leksykalnej.	LST_K1_W05	Kolokwium pisemne
W4	zna podstawowe klasyfikacje opracowań leksykograficznych.	LST_K1_W06	Kolokwium pisemne
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi przyporządkować poszczególne zagadnienia i problemy do podstawowych poddziedzin językoznawstwa dotyczących leksykalnych aspektów języka.	LST_K1_U05	Kolokwium pisemne
U2	potrafi wyodrębnić z tekstów mówionych i pisanych różne rodzaje jednostek leksykalnych, klasyfikować je pod względem gramatycznym i funkcjonalnym oraz przyporządkowywać do różnych warstw i podsystemów systemu leksykalnego.	LST_K1_U05	Kolokwium pisemne
U3	potrafi analizować i klasyfikować relacje semantyczne między jednostkami leksykalnymi oraz określać typy konfiguracji leksykalnych tworzących strukturę semantyczną poszczególnych części systemu leksykalnego.	LST_K1_U05	Kolokwium pisemne
U4	Rozumie zależności między typami słowników a ich makro- i mikrostrukturą.	LST_K1_U05	Prezentacja multimedialna
U5	Potrafi dokonać doboru materiału leksykalnego i leksykograficznego do realizacji różnych celów teoretycznych i praktycznych.	LST_K1_U03	Prezentacja multimedialna
U6	Może czytać ze zrozumieniem i samodzielnie analizować prace z dziedziny leksykologii i leksykografii i wykorzystywać je do realizacji różnych celów teoretycznych i praktycznych.	LST_K1_U04	Prezentacja multimedialna
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	jest gotowy/gotowa przyporządkować poszczególne zagadnienia i problemy do podstawowych poddziedzin językoznawstwa dotyczących leksykalnych aspektów języka.	LST_K1_K01	Kolokwium pisemne
K2	jest gotowy/gotowa dokonać doboru materiału leksykalnego i leksykograficznego do realizacji różnych celów teoretycznych i praktycznych.	LST_K1_K02	Prezentacja multimedialna

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Jednostka, struktura i rozwój systemu leksykalnego: Sposoby ujmowania podstawowych elementów systemu leksykalnego - leksykologia a morfologia, frazeologia i paremiologia: różne koncepcje wyrazu; wyraz a morfem; wyraz a słowoforma; wyraz a leksem; typy związków frazeologicznych; wyraz a idiom; wyraz a przysłowie. Struktura i rozwój systemu leksykalnego - leksykologia a etymologia, onomastyka i dialektologia: słownictwo podstawowe a specjalne; ekspresja leksykalna; elementy rodzime i obce w zasobie leksykalnym; nazwy własne i ich rodzaje.	W1, W2, U1, U2, U5, U6, K1	Konwersatorium
2.	Elementy semantyki leksykalnej: Wstępne zagadnienia znaczenia wyrażen językowych: przykładowe teorie znaczenia ze szczególnym uwzględnieniem teorii pól semantycznych. Homonimia a polisemia. Podstawowe relacje semantyczne (synonimia, hiponimia, meronimia, opozycja): ich cechy, podobieństwa i różnice. Konfiguracje leksykalne: hierarchie rozgałęzione i nierozgałęzione.	W1, W3, U3, U5, U6	Konwersatorium
3.	Podstawowe zagadnienia leksykografii: Podstawowe metody opracowywania dzieł leksykograficznych: dawniej a dziś. Typologie dzieł leksykograficznych: kryteria i klasyfikacje. Cele i użytkownicy a typologia słowników. Makrostruktura dzieła leksykograficznego: układ i dobór haseł; słowniki alfabetyczne a pojęciowe; słowniki analogiczne i słowniki synonimów jako formy pośrednie między alfabetyczną a pojęciową; homonimia i polisemia a makrostruktura. Egzemplifikacja: analiza makrostruktury wybranych słowników pojęciowych i słowników synonimów angielskich, francuskich i polskich. Mikrostruktura dzieła leksykograficznego: wyraz hasłowy i jego formy, kwalifikatory, informacje gramatyczne i poprawnościowe; eksplikacja znaczenia: klasyfikacje definicji leksykograficznych; problem błędnych kół definicyjnych i jednostek niedefiniowalnych; ilustracja materiałowa i jej dobór . Egzemplifikacja: analiza mikrostruktury wybranych słowników polskich i angielskich; analiza definicji; od mikro- do makrostruktury: analiza konstrukcji słownika metodą ciągów definicyjnych. Słowniki elektroniczne: słowniki offline i online; Słownosieć: przykład bazy leksykalnej.	W1, W4, U4, U5, U6, K2	Konwersatorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Konwersatorium	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Metoda analizy przypadków, Rozwiązanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych), Metoda ćwiczeniowa

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Konwersatorium	Zaliczenie kolokwium pisemnego Przesłanie prezentacji

Literatura

Obowiązkowa

1. Bielińska, M. 2020. Leksykografia. Słownik specjalistyczny. TAIWPN Universitas Kraków
2. Markowski A. 2012. Wykłady z leksykologii. Warszawa: PWN

Dodatkowa

1. Lyons J. 1984. Semantyka. T. 1., Warszawa: PWN
2. Żmigrodzki P. 2003. Wprowadzenie do leksykografii polskiej. Katowice: Wyd. UŚ.
3. Bańko, M., Zygmunt, A. 2011. Czułe słowa. Słownik afektonimów. Warszawa: PWN.
4. Dąbrowska, A. 1994. Eufemizmy współczesnego języka polskiego. Wrocław: Wyd. UW.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Konwersatorium	30
Czytanie wskazanej literatury	10
Przygotowanie do zajęć	10
Przygotowanie prezentacji multimedialnej	10
Przygotowanie do zaliczenia	30
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 90
Liczba punktów ECTS	ECTS 3

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
LST_K1_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do krytycznego zastosowania posiadanej przez siebie wiedzy i umiejętności oraz ich stałej aktualizacji w kontekście wykonywanego zawodu, w tym uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu.
LST_K1_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do odpowiedzialnego rozpoznania możliwości i ograniczeń wynikających z uzyskanej kompetencji i ról zawodowych.
LST_K1_U03	Absolwent/ka potrafi samodzielnie wykorzystywać wiedzę przedmiotową, stosując w sposób innowacyjny tradycyjne i multimedialne źródła informacji (w szczególności leksykony, słowniki i korpusy językowe), dostępne w językach wybranej specjalności/specjalizacji.
LST_K1_U04	Absolwent/ka potrafi w innowacyjny sposób korzystać ze zdobytej wiedzy przedmiotowej w celu formułowania oraz analizy złożonych i nietypowych problemów, jak i uzasadniania swoich wyborów w działaniach zawodowych, zgodnie z wybraną specjalnością/specjalizacją i w warunkach nie w pełni przewidywalnych.
LST_K1_U05	Absolwent/ka potrafi rozpoznawać, analizować oraz oceniać procesy i zjawiska językowe, językowo-komunikacyjne, społeczno-kulturowe oraz procesy zachodzące w relacji człowiek – komputer na podstawie uzyskanej wiedzy i z wykorzystaniem standardowych metod i narzędzi, stosowanych w badaniach językoznawczych, w odniesieniu do wybranej specjalności/specjalizacji.
LST_K1_W05	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane zagadnienia stanowiące podstawową wiedzę ogólną z zakresu językoznawstwa.
LST_K1_W06	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane zagadnienia z zakresu wiedzy szczegółowej właściwe dla lingwistyki stosowanej.